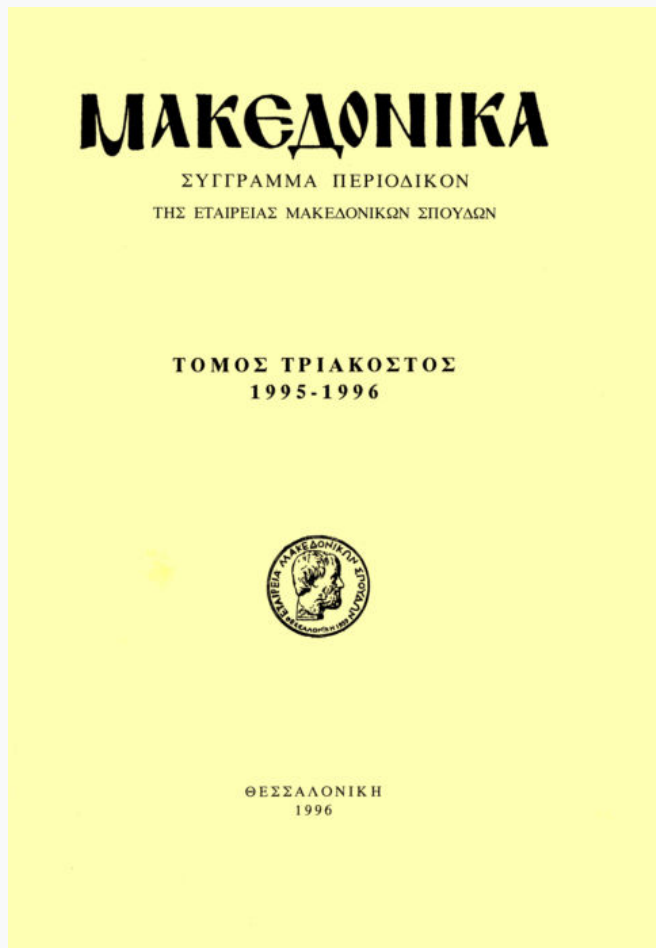

Μακεδονικά

Vol 30, No 1 (1996)

Γεωργίου Κ. Βουλτσιάδη, Η Προσωπική μέσα από την ιστορία- Τα γεγονότα στην Ανατολική Μακεδονία (1450-1994), ο Μακεδονικός Αγώνας, οι τρεις βουλγαρικές κατοχές- η αντίσταση- ο εμφύλιος

Αθ. Ε. Καραθανάσης

doi: [10.12681/makedonika.255](https://doi.org/10.12681/makedonika.255)

Copyright © 2014, Αθ. Ε. Καραθανάσης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Καραθανάσης Α. Ε. (1996). Γεωργίου Κ. Βουλτσιάδη, Η Προσωπική μέσα από την ιστορία- Τα γεγονότα στην Ανατολική Μακεδονία (1450-1994), ο Μακεδονικός Αγώνας, οι τρεις βουλγαρικές κατοχές- η αντίσταση- ο εμφύλιος. *Μακεδονικά*, 30(1), 352-355. <https://doi.org/10.12681/makedonika.255>

Νυμφαίου που από τό 1923 περιήλθε στο έλληνικό δημόσιο και τό 1943 στην Κοινότητα· αναφέρει μάλιστα τό ιστορικό τών ενεργειών τής Κοινότητας γιά τήν απόκτησή του, αλλά και τήν πανίδα και χλωρίδα του, καθώς και τά τοπωνύμιά του.

Ό κ. Ν. Α. Α. μās έδωσε τήν ιστορία ενός από τά πλέον ιστορικά χωριά τής Μακεδονίας, που είναι και ή γενέτειρά του. Μέ τήν πληθωρική παράθεση τών πηγών, μέ τίσ προσωπικές μαρτυρίες του, μέ τήν χρήση τών περισωθέντων άρχείων άνέστησε έναν ολόκληρο κόσμο: τόν μυθικό κόσμο του Νυμφαίου.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Γεωργίου Κ. Βουλτσιάδη, *Ή Προσωπική μέσα από τήν Ίστορία - Τά γεγονότα στην Ανατολική Μακεδονία (1450-1994)*, *Ό Μακεδονικός Άγώνας, Οι τρεις βουλγαρικές κατοχές - Ή Αντίσταση - Ό Έμφύλιος*, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 437

Είναι ευτύχημα που τά τελευταία χρόνια τοπικοί λόγιοι, μέ περισσότερη από τούς λεγομένους ειδικούς διάθεση, ασχολούνται μέ θέματα τής ιστορίας τής τοπικής πατρίδας τους. Έτέοια είναι ή περίπτωση του κ. Γ. Κ. Βουλτσιάδη που συνέθεσε τήν ιστορία τής κομμοπόλεως Προσωπιάνη, γνωστής στον πολύ κόσμο γιά τίσ θυσίες τής κατά τίσ τρεις βουλγαρικές κατοχές που γνώρισε στον αιώνα μας.

Άρχικά ό κ. Γ. Κ. Β. ασχολείται μέ τά άφορώντα στην ίδρυση του οικισμού περιό τό 1450 από βλαχόφωνους Έλληνες, τήν έτυμολογία του όνόματος Πρόος-Τσιάν (= τό κοιδούνι), τήν, σύν τῷ χρόνῳ, αύξηση του πληθυσμού μέ τήν άφιξη κατοίκων τών γειτονικών οικισμών Καρλικοβατ, Ρεσίλβοας, Νευροκοπιου. Αιώνες πέρασαν, τρεις και πλέον, και ό οικισμός πορεύθηκε ασφαλώς δοκιμαζόμενος όπως όλη ή τουρκοκρατημένη Μακεδονία· στις άρχές του 18ου αι. σημειώνεται μία πληθυσμαική έκρηξη, μέ τήν συρροή Έλλήνων και Τούρκων ασχολουμένων μέ τήν καπνοκαλλιέργεια και τήν άμπελοργία και οι όποιοι είχαν έπωφεληθεί από όρισμένα ευνοϊκά μέτρα τής Πύλης γιά τήν δυνατότητα έλεύθερης διακινήσεως πληθυσμών. Τό 1760 κτίσθηκε και ή εκκλησία τών Ταξιαρχών.

Στό κεφάλαιο Ή Προσωπιάνη κατά τόν 19ο αι. ό συγγρ. αναφέρεται στην οικονομική άνοδό της χάρι στην εργατικότητα τών κατοίκων και τήν ικανή διοίκηση του γνωστού Ίσαμην μπετ τών Σερρών. Στην κομμοπολη κυριαρχούσε πλέον τό βλαχόφωνο έλληνικό στοιχείο, ενώ δέν έλειπαν και όρισμένοι βουλγαρόφωνοι μέ ρευστή έθνική συνείδηση, άρκετοί από τούς όποιους, λίγο άργότερα, πέρασαν στην Έξαρχία. Σημαντικός ήταν και ό ρόλος στην ενίσχυση τής εθνικής συνειδήσεως τών κατοίκων του μητροπολίτου Δράμας Γερμανού (1831)· τότε κτίσθηκε και ή εκκλησία τών Εισοδίων τής Θεοτόκου, που κάηκε τό 1949, και τό σχολείο. Στά μέσα του 19ου αι. έμφανίσθηκε και στην Προσωπιάνη και ό Πανολαβισμός, τόν όποιο άντιμετώπισε μέ άγώνες και θυσίες ολόκληρος ό έλληνικός πληθυσμός μέ έπικεφαλής τούς προκρίτους Ν. Λιάμη, Γ. Κ. Βουλτσιάδη, Λεων. Γ. Βουλτσιάδη, Δ. Ι. Βογιατζή, Χρ. Ι. Βογιατζή, Δάδο κ.ά., γιά τούς όποιους ό συγγρ. παρουσιάζει σύντομα βιογραφικά στοιχεία. Ό συγγρ. ασχολείται, κατόπιν, μέ τόν ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1877-1878, τήν απόπειρα δολοφονίας του Ν. Λιάμη από τούς έξαρχικούς, τήν συνθήκη του Βερολίνου, τήν άνθιση τών σχολείων και τών συλλόγων στην Προσωπιάνη, όπου λειτουργούσε προ-

τυπο σχολεῖο ἄρρένων καί Παρθεναγωγεῖο, πού συντηροῦνταν ἀπό τήν Φιλόμουσο Ἀδελφότητα «Ἡώς». Ὁ κ. Γ. Β. ἔπισημαίνει τήν πυκνότητα τῶν ἀρχαιοελληνικῶν ὀνομάτων πού ἔδιδαν οἱ Προσωπσιανῶτες, ἑλληνόγλωσσοι, δίγλωσσοι καί τρίγλωσσοι, ἀμυνόμενοι, ἔτσι, κατά τῶν ἐχθρῶν τοῦ Γένους. Στήν συνέχεια παρουσιάζονται οἱ προσπάθειες τῶν Ἐξαρχικῶν στήν Προσωπιάνη, ὁ Μακεδονικός Ἀγῶνας, ἡ ψευδευπανάσταση τοῦ Ἰλντεν, ἡ ἀντίσταση τῶν κατοίκων μέ ἐπικεφαλῆς τόν μητροπολίτη Δράμας Χρυσόστομο Καλαφάτη, πού ὀργάνωσε τόν ἀγῶνα συνεπικουρούμενος ἀπό τοὺς προκρίτους Λεων. Βουλτσιάδη, Ἀδάμου Μακρῆ, Παπαϊωάννη Μακρῆ, Δημ. Α. Μήτσα, Γ. Παπούλη, Κ. Ράγια καί πολλοὺς ἄλλους πού ὀργάνωσαν καί ἔνοπλα τμήματα. Ὁ συγγρ. στό σημεῖο αὐτό παραθέτει μέ λεπτομέρειες τήν ὀργάνωση τῆς Προσωπσιανῆς ἀπό τόν Χρυσόστομο καί τοὺς συνεργάτες του, μεταξύ τῶν ὁποίων, πλὴν τῶν ἀναφερθέντων, διακρίθηκαν καί οἱ Νικήτας Δρακόπουλος, ἀξιομαχόζης τῆς Χωροφυλακῆς, καί ὁ καπετάν Τζάρας, πού ἦταν ὁ ἀνθυπολοχαγός, Στρατῆς Σπλιναριδῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀρχικά ὑπηρετήσει ὡς διδάσκαλος στήν Προσωπιάνη. Στό σημεῖο αὐτό ὁ συγγρ. ἀσχολεῖται μέ τήν περίπτωση τριῶν ἡρώων τῆς περιοχῆς, τοῦ Χρ. Βογιατζῆ, τοῦ διγλώσσου Ἄρμεν Κούπτσιου καί τοῦ Βασ. Κομπόκη.

Στό ὄγδοο κεφάλαιο παρουσιάζεται ἡ οικονομική, πολιτιστική καί κοινωνική κίνηση καί ζωὴ στήν κωμόπολη· ὁ κ. Γ. Β. ἀναφέρεται ἐδῶ στήν καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ, πού εἶναι ἡ βασικὴ ἑνασχόληση τῶν κατοίκων, στό ἐμπόριο, στοὺς συνεταιρισμοὺς, στοὺς καταστηματαρχες, στὸν ρόλο τῆς μουσικῆς καί τῆς Φιλομουσίου Ἀδελφότητας «Ἡώς», στήν ζωὴ τοῦ χωριοῦ, στήν κίνηση τοῦ βιβλίου, στίς διασκεδάσεις τῶν κατοίκων, στὰ ἔθμα τοῦ γάμου, τῶν ἐορτῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, κ.ἄ. Σέ εἰδικό ὑποκεφάλαιο ὁ συγγρ. ἀσχολεῖται μέ τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν ἀνεγέρσεως τοῦ σχολεῖου, τίς συνδρομές τῶν κατοίκων, τοὺς πρωτεργάτες, τοὺς χορηγοὺς, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ κτηρίου· καί φυσικά τοὺς πρῶτους ἐπιστήμονες τῆς Προσωπσιανῆς, πάλιν, βεβαίως γιὰ τὴν πρώτη δεκαετία τοῦ 20οῦ αἰ.

Ὁ συγγρ. ἐπανερχεται στὸν Χρυσόστομο Καλαφάτη καί στὸν ἀγῶνα του κατὰ τῶν Ἐξαρχικῶν, μιλεῖ γιὰ τὴν ἀπομάκρυνσή του τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1907, τὴν λύπη τῶν Προσωπσιανῶν πού συνέχισαν ὁμως τὴν ἐπιτυχημένη ἀντίστασή τους κατὰ Βουλγάρων, ρουμανιζόντων, Τούρκων. Ἀναφέρεται, στήν συνέχεια, στό Σύνταγμα τῶν Νεοτούρκων, στήν ἐπιστροφή τοῦ Χρυσόστομου στήν Δράμα τὸν Αὔγουστο τοῦ 1908 καί στήν βραχεία παραμονή του ἐκεῖ, καθὼς καί στήν ἐπίσκεψή του στήν κωμόπολη. Ἀκολουθοῦν τὰ σχετικὰ μέ τὴν δευτέρη ἀπομάκρυνση τοῦ ἔθνομάρτυρος μητροπολίτου (ἕθρος τοῦ 1909), τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου σχολεῖου τὸ ἴδιο ἔτος, τὴν ἀναδιοργάνωση τῶν σχολεῖων.

Στό δέκατο κεφάλαιο ὁ λόγος εἶναι γιὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους, ὅποτε στὸν μητροπολιτικὸ θρόνο τῆς Δράμας ἦταν ὁ μητροπολίτης Ἀγαθάγγελος ὁ Μάγνης πού συνεργάσθηκε μέ τίς τοπικὲς ἐθνικὲς δυνάμεις καθόλη τὴν διάρκεια τῆς ποιμαντορείας του. Ὁ συγγρ. μιλεῖ στό σημεῖο αὐτό γιὰ τοὺς Προσωπσιανῶτες ἀγωνιστὲς τῶν βαλκανικῶν πολέμων, στήν ὑποχώρηση τῶν Τούρκων, στίς ραδιουργίες τῶν Βουλγάρων τοῦ Πανίτσα κατὰ τῶν Ἑλλήνων καί στίς βουλγαρικὲς ὠμότητες κατὰ τοῦ τουρκικοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ τόν Ὀκτώβριο 1912. Στὰ τέλη Ἰουνίου 1913 οἱ Βούλγαροι ἀποχώρησαν, μετὰ δηλαδή τόν Β΄ Βαλκανικὸ Πόλεμο, καί τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐξιστορεῖ ὁ συγγρ. μέ γλαφυρότητα, ἀλλὰ καί μέ θλίψη, καθὼς καταγράφει τὴν ὑποχώρηση τῶν Βουλγάρων, τὴν σύλληψη ἐγκρίτων Προσωπσιανῶν, τίς σφαγὲς στήν Νιγρίτα καί τὸ Δοξάτο καί τὴν ἀπελευθέρωση τῆς κωμοπόλεως.

Στό ἔνατο κεφάλαιο ὁ κ. Β. κάμει λόγο γιὰ τόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καί τὴν

δεύτερη βουλγαρική κατοχή προηγήθηκε, όμως, ένα διάστημα δημιουργίας με την αύξηση του πληθυσμού της κομοπόλεως από νέους κατοίκους πρόσφυγες από την Άνω Μακεδονία και την Άνατ. Θράκη. Η αφήγηση εδώ γίνεται τραγική με την βουλγαρική εισβολή στα ελληνικά εδάφη την 4/17 Αυγούστου 1916 και την έναρξη της δεύτερης βουλγαρικής κατοχής που συνοδεύθηκε από φόνους, όμηρίες, λεηλασίες, βιασμούς· με άσκορόψωμα τό «παιδομάζωμα», υπό την βουλγαρική έκδοχή του «χριστιανικού αλτρονισμού». Χρειάστηκε να περάσουν δύο και πλέον δραματικά χρόνια (Αύγ. 1916-Οκτ. 1918) για να απελευθερωθεί η Άνατ. Μακεδονία και φυσικά και η Προσωπιάνη μετά από την πληρωμή ενός βαρυτάτου φόρου αίματος και θυσιών, λεπτομέρειες των οποίων παραθέτει ο συγγραφέας (σ. 229).

Στό δωδέκατο κεφάλαιο ο λόγος για τήν περίοδο του Μεσοπολέμου (1920-1940), τήν όποία ο συγγρ. χαρακτηρίζει ως χρυσή εποχή για τήν ήρωική κομποπολη· αναφέρονται εδώ οι διαμάχες, κόσμες όπωσδήποτε, δύο κορυφαίων πολιτικών αντιπάλων, του ίατρού Άθαν. Γ. Τριανταφυλλίδη και Γεωργ. Άθ. Παπουλή που διετέλεσαν επί μακρά χρονικά διαστήματα πρόεδροι τής Κοινότητας (τότε) Προσωπιάνης. Άκολουθεί ή καταγραφή των γεγονότων τής περιόδου μετά τήν απελευθέρωση του 1918, τήν συρροή προσφύγων από τήν Μικρά Άσία και τήν Θράκη και έν γενεί τήν μεγάλη προσπάθεια για οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη με τήν αύξηση του καπνεμπορίου, τήν εισαγωγή του φωτισμού, τήν λειτουργία άλωνιστικών συγκροτημάτων, άλευρομύλων, δικτύου ύδρευσεως, γεωτροήσεων, τήν εμφάνιση του βωβού κινηματογράφου και των χαρτοπαικτικών λεσχών. Άκολούθησε ή οικονομική κρίση 1931-1932, ή ανάκαμψη και ή εθιμερία με τήν κατασκευή νέων έργων, αύξηση τής καπνοπαραγωγής, εισροή χρήματος. Τήν άκμή αυτή διέκοψε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, τήν άτιμόσφαρα του όποιου από τήν άρχή ως τό τέλος δίδει με παραστατικό τρόπο ο συγγρ.: γερμανική κατοχή μιάς ώρας (μόνον!), αλλά, κυρίως, ή σκληρή και απάνθρωπη βουλγαρική κατοχή από 21 Άπριλίου 1941-φθινόπωρο 1944, που άφησε έρείπια, σάχτες και αίμα στήν Άνατ. Μακεδονία. Ό κ. Γ. Β. εκθέτει λεπτομερώς τήν γενικότερη κατάσταση στήν Έλλάδα, τήν εθνική αντίσταση, τά λάθη τής ήγεσίας του ΚΚΕ, αλλά και τήν εμφάνιση συνεργατών των Ναζί. Άσχολείται ιδιαίτερος ό συγγρ. με τήν εξέγερση τής Προσωπιάνης που ήταν καθαρή «προβοκάτσια» τής βουλγαρικής ΟΧΡΑΝΑ, για να καταπνίξει, στήν συνέχεια, στο αίμα τήν Άνατ. Μακεδονία.

Στό χρονικό τής σφαής ό συγγρ. καταθέτει με κάθε λεπτομέρεια τά γεγονότα με άντικειμενικότητα, τά όποία ο μελλοντικός ιστορικός τής Άνατ. Μακεδονίας όφείλει να λάβει υπόψη του, αφού περιέχονται πολλές άλήθειες μιάς πραγματικότητας, τήν όποία έζησε ο συγγρ. και τήν όποία κρίνουμε σκόπιμο να μήν παρουσιάσουμε εδώ. Καλόν, όμως, είναι οι ενδιαφερόμενοι να διαβάσουν αυτό τό χρονικό. Θά ώφεληθούσιν πολύ. Τό αυτό ίσχύει και για τό επόμενο υποκεφάλαιο για τήν απελευθέρωση τής Άνατ. Μακεδονίας και φυσικά και τής Προσωπιάνης μες τήν εμφύλια διαμάχη και τά έκατέρωθεν σφάλματα.

Στό δέκατο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζεται ή πρώτη μεταπολεμική περίοδος με τήν έπιστροφή των φυγάδων, τήν άποκατάσταση τής νομιμότητας, τίς μεταπολεμικές δυσκολίες, τίς προσπάθειες άνασυγκροτήσεως, τήν ίδρυση καπνικού συνεταιρισμού, αλλά και τήν δράση παραστρατιωτικών ομάδων που λυμάνονταν τήν περιοχή, τήν έναρξη του εμφυλίου σπαραγμού. Ό κ. Γ. Β. δίδει τό γενικό πολιτικό πλαίσιο αυτής τής τραγικής περιόδου, προκειμένου να εξιστορήσει τά συμβάντα στήν Προσωπιάνη. Καί αυτό τό κεφάλαιο άποκτά ιδιαίτερη σημασία, αφού ο συγγρ. καταγράφει καταστάσεις που ο ίδιος έζησε και παραθέτει με τόν πλέον άντικειμενικό τρόπο.

Στό δέκατο πέμπτο κεφάλαιο ό συγγρ. μιλεί γιά τήν πολιτική και οικονομική κατάσταση στήν κομόπολη μετά τά γεγονότα τών ετών 1946-1950 μέ τίς πολλαπλές δυσκολίες στήν καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ, ἀλλά και τήν ἐργώδη προσπάθεια τών κατοίκων γιά ἀνάκαμψη. Τότε, μετά τά μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ ΄50, σημειώνεται και ἡ μετανάστευση μέ ὅλα τά ἀρνητικά παρεπόμενά της, ἐννοοῦμε δηλ. τόν δημογραφικό και παραγωγικό μαρασμό. Ἐξετάζεται, ἀκολούθως, ἡ πολιτική ζωὴ στήν Προσωπασάνη γιά τήν περίοδο 1960-1974 και κατόπιν ἡ ζωὴ μετά τήν μεταπολίτευση και οἱ προοπτικές πού ἀνοίχθηκαν γι΄ αὐτήν. Ἔτσι περιτοῦ κλείνει τό ὄμορφο αὐτό βιβλίο τοῦ κ. Γ. Β. γιά τήν ιδιαίτερη πατρίδα του· στόν ἐπίλογο, ὡς μνημόσυνο, παρατίθενται τά ὀνόματα τών Προσωπασανιωτῶν πού φονεύθηκαν ἀπό τοὺς Βουλγάρους ἀπό 30/9/41-3/10/41, τά ὅποια ἀναγράφονται στήν ἐπιτύμβια στήλη τοῦ Κοιμητηρίου τῆς κομοπόλεως.

Περὶτό νά σημειώσουμε τήν ὠφέλεια και χρησιμότητα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ πού μέ ἀγάπη συνέθεσε ὁ κ. Γ. Β. γιά τήν ιδιαίτερη πατρίδα του. Ἀξιοποίηση τών πηγῶν, ἐπιτυχῆς σύνθεση, λεπτομερεῖς ἀφηγήσεις, κατάθεση ἀγνώστων εἰδήσεων πού ἀφοροῦν τόν αἰώνα μας. Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά και οἱ ἀρετές τοῦ βιβλίου. Καί μαζί οἱ εἰκόνες ἀπό πίνακες ζωγραφικῆς, φιλοτεχνημένοι ἀπό τόν ἴδιο τόν συγγρ., και πού ἀναπαριστοῦν τήν ὄμορφη αὐτῆς τῆς ἀκρόρειας τῆς Ἄνατ. Μακεδονίας.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Νικολάου Ἄργ. Λούστα, *Λαογραφική Μελέτη Νιβέαστας = Νέβεσκας = Νυμφαίου Φλωρίνης*, Θεσσαλονίκη 1996, σσ. 274.

Ἵ κ. Ν. Ἄ. Λούστας, ἐπὶ χρόνια διδάσκαλος στήν Δυτική Μακεδονία και τήν Θεσσαλονίκη, ἀγάπησε τήν γενέθλια γῆ, τό Νυμφαῖον Φλωρίνης, και ἀσχολήθηκε μέ τήν ἱστορία της και τόν πολιτισμό της. Καρπός αὐτῆς τῆς ἀγάπης εἶναι τά δύο βιβλία μέ πλούσιο ὕλικό, χρήσιμο στόν ἀναγνώστη, ἀλλά και στόν ἐρευνητή. Στόν ὑπότιτλο τοῦ βιβλίου του δηλώνει αὐτῆ του τήν διάθεση πρὸς τό Νυμφαῖον. «Ἡ ἀγάπη, γράφει, πρὸς τήν γενέθλια γῆ και ἡ διάσωση τῶν ἠθῶν και ἐθίμων τῶν βλαχοφόνων Ἑλλήνων ὑπῆρξε τό κίνητρο τῆς ἐργασίας μου αὐτῆς». Ἵ συγγ. ἀνήκει λοιπόν σ΄ ἐκείνους τοὺς παλαιούς καλοὺς εκπαιδευτικούς πού δέν μόχθησαν μόνον γιά τήν μόρφωση τῶν νέων, ἀλλά φροντίσαν νά διασώσουν τήν ἱστορία, τά μνημεῖα τοῦ λόγου, τόν πολιτισμό ἐν γένει τῶν περιοχῶν, ὅπου γεννήθηκαν ἡ δίδαξαν· γι΄ αὐτό τοὺς ὀφείλουμε βαιθεῖα εὐγνωμοσύνη.

Στήν εἰσαγωγή ὁ κ. Ν. Α. παρουσιάζει τά περιεχόμενα και τήν μεθοδολογία πού ἀκολουθεῖ· πρόκειται γιά ὕλικό πού ὁ ἴδιος ἀγγίξε μετέχοντας στόν βίο τῶν Νυμφαιωτῶν συμπατριωτῶν του ἀπό μικρό παιδί. Στό πρῶτο κεφ. ὁ συγγρ. ἀσχολεῖται μέ τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν κοινωνική ὀργάνωση τοῦ οἰκισμοῦ· παρουσιάζει τίς διατυπωθεῖσες ὑποθέσεις γιά τήν ἵδρυση τοῦ Νυμφαίου, πιθανῶτατα μετά τό 1385, τήν ἐτυμολογία Νιβέαστα ἀπό τό νι-βεάστα (ἀρνητικό μακεδονικό μόριο νι + νίδεο = βλέπω) = ἀθέατο, τόν ἐρχομό προσφῶγων ἀπό τήν Νικολίτσα τοῦ Γράμμου, τήν φυγή Νυμφαιωτῶν πρὸς τά Ἄνω Πορῶτα πρὸ τοῦ 1659, τόν πλοῦτο τῶν κατοίκων του, τήν συμμετοχή τους στοὺς ἐθνικούς ἀγῶνες· τόν ἀπασχολεῖ, ἐπίσης, ἡ διοίκηση τοῦ χωριοῦ μέ τοὺς δημογεροντες, τίς ἐνορίες, τοὺς φόρους, τοὺς κοινοτικούς ὑπαλλήλους,